

Obnovení pomníku Tomáše Garrigue Masaryka v Rudici

Tisková zpráva

Osmdesát let. Právě tolik letos uplyne od odhalení pomníku prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka v Rudici na Blanensku. Vzhledem k tehdejšímu složitým politickým poměrům stála socha před místní základní školou jen několik let.

Rudičtí se nyní rozhodli pomník obnovit. „Stále ještě máme na obecním úřadě původní sto sedmdesát centimetrů vysoký žulový podstavec. Díky fotografiím a zápisům v kronice se nám také podařilo dohledat, že návrh pomníku vyhotovil známý český architekt profesor Bohuslav Fuchs a samotné ztvárnění sochy realizoval významný prvorepublikový sochař Alois Bučánek. K velkému překvapení všech, včetně vnuka pana Bučánka, jsme zjistili, že v ateliéru sochaře je dodnes původní sádrový model. Ten nám vnuk Dušan Bučánek bezplatně zapůjčil a umělecká slévárna HVH v Horní Kalné v Podkrkonoší z něj vyrobí bronzovou sochu,“ uvedl garant projektu obnovy pomníku Milan Žák.

„Všechny dědečkovy pomníky T. G. M. jsou originály, čili zcela určitě už nikde jinde v republice tato socha stát nebude,“ doplnil Dušan Bučánek.

Socha je vysoká téměř metr a půl

Podkrkonošská umělecká slévárna se na sochy prvního československého prezidenta specializuje, asi nejznámějším jejích výtvořem je socha na Hradčanském náměstí v Praze.

Výroba téměř metr a půl vysoké sochy se skládá z několika kroků. „Bezprostředně po převzetí bude z původního sádrového modelu sejmout otisk a zhotovena negativní forma. Pro dokonalý otisk bude použit jemný tekutý silikon, který přesně přilne k podkladu a zachytí veškeré detaily i jemné struktury. Vzniklá negativní forma následně poslouží pro zhotovení voskového modelu, resp. pozitivu, který bude totožný s originálem či budoucím odlítkem - jen zatím pouze ve vosku. Voskový model se retušuje, kontroluje a následně ponoří do speciální formovací směsi. Zhotoví se forma, která se pak týden vysouší v peci. Vosk, který je uvnitř, se ztratí a zanechá po sobě prostor uvnitř vypálené formy, do které se odlije bronz. Pak už následuje jedna z posledních fází celého procesu a to, že odlitek se musí dokonale opracovat od všech hrubostí a nečistot, tzv. vycizelovat. Posledním krokem je nanesení chemické patiny, která dá odlitku konečný odstín a celkový vzhled,“ popsala Vladana Vajsová ze slévárny HVH.

Rudičtí vydají také publikaci

Podle rudického starosty Romana Šebely přijde zhotovení sochy včetně přivezení a instalace na podstavec na zhruba sto sedmdesát tisíc korun. „V sobotu 27. října, tedy den před stoletým výročím vzniku republiky, pak plánujeme přes tři metry vysoký pomník slavnostně odhalit,“ doplnil Šebela.

Součástí odhalení bude nejen kulturní program ale také vernisáž výstavy, která přiblíží právě posledních sto let. „Vystaveny budou například dobové tiskoviny a fotografie nebo ručně vyšíváný kroj ze čtyřicátých let, který vyšívala jedna z rudických občanek,“ nastínila garantka výstavy Ludmila Motyčková.

Při této příležitosti rovněž obec plánuje vydat publikaci popisující zajímavou historii pomníku. Jak dokládají zápisky z místní kroniky, bylo obtížné získat v chudé převážně zemědělské, dříve hornické,

obci dostatek peněz. „Když na smuteční schůzi M. O. K. byl dán návrh, aby v naší obci byl postaven pomník prezidentu Osvoboditeli, který byl již dříve zvolen čestným občanem, zdálo se nám to téměř nemožným pustit se do tak velkého podniku. Občané rudičtí upisovali však dosti značné částky peněžní a rodáci a příznivci naši přispěli také dosti značným obnosem, takže již koncem r. 1937 jsme mohli směle vyjednávat a pomýšlet na různé vzory pomníku. Organizace a korporace rudické posílaly přes celou zimu své výtěžky ze zábav a divadel.“

Nakonec se podařilo získat dostatek peněz, kolem třinácti tisíc korun, navíc ti, kdo na soše pracovali, zlevnili, takže litinový pomník vyrobený v ČK Daněk v Blansku, byl 4. září 1938 slavnostně odhalen. Kronika podrobně i s uvedením časů popisuje průběh oslav. Například uvádí: Ve 14 hodin se “U váhy“ začali scházet místní občané a byl tvořen průvod. V jeho čele šli legionáři se státní vlajkou, za nimi žáci místní školy se svými učiteli, pak chlapci a děvčata v civilu i v krojích, pak ženy, kapela, hosté a ostatní. Průvod čítal asi tisíc osob a šel přes Hajce vozovou cestou za obecním domem na Tumperek a dědinou zpět ke škole. Tam se řadil na vykázaná místa. Zde byla za zvuku státní hymny vztyčena státní vlajka a mužský pěvecký sbor pana Dráždila zapěl vlasteneckou píseň Věno.“

Pár let po válce najednou pomník zmizel

Pomník stál před školou jen dva roky. „Dne 27. 7. 1940 bylo Okresním úřadem v Boskovicích nařízeno okamžité odstranění pomníku T. G. Masaryka z naší obce. Příkaz musel být vykonán ihned za četnické asistence. Jeho provedení bylo třeba hlásit úřadům s udáním, jak bylo s pomníkem naloženo. Díky jedovnickému strážmistru Slámovi a boskovickému Juříčkovi mohl starosta obce pan Metoděj Šebela sochu T. G. M. uschovat v obecním archivu. Na úřad do Boskovic bylo poté podáno nepravdivé hlášení s tím, že socha byla dána do sběru druhotných surovin. Tito tři muži velmi riskovali, aby sochu zachránili. Když byl pak v květnu 1942 spáchán atentát na zastupujícího protektora Reinharda Heydricha, nastaly represivní odvetné akce a bylo pátráno po strůjcích atentátu a jejich pomocnících. Proto byla socha přenesena do dřevníku u školy a tam ještě lépe ukryta. Zde nakonec válku přečkala bez úhony,“ popisuje kronika.

Hned po osvobození, v červnu 1945, byl pomník znovu odhalen. „V padesátých letech ale došlo v souvislosti s pomníkem k velmi smutné události. Jedné noci byla socha T. G. M. ukradena. Zmizela beze stopy. Snažíme se nyní dopátrat, co se tehdy stalo. Podle jedné legendy byla socha vhozena do jednoho z rudických jezírek, podle jiné skončila roztavena ve slévárně, kde byla původně odlita,“ uzavřel Žák.

Pomník si ještě pamatuje jedna z nejstarších občanek Rudice jednadevadesátiletá Anna Matušková. „Když se poprvé odhaloval, bylo mi jedenáct let, byla jsem školačka a jen jsem přihlížela. Při opětovném odhalení po válce jsem pak byla v kroji. Tancovala se tenkrát beseda,“ zavzpomínala Matušková.

Pro více informací můžete kontaktovat:

Milan Žák – garant projektu: milanrudice@seznam.cz

Roman Šebela – starosta obce: starosta@rudice.cz, tel. 602 729 097